

Ptasia grypa, *influenza ptaków* – ostra [choroba zakaźna](#) występująca powszechnie u [ptaków](#), wywołana przez typ A [wirusa grypy](#), który należy do rodziny *Orthomyxoviridae*, rodzaju *Influenzavirus A*.

Wirus ginie w temperaturze 70°C. W zbiornikach wodnych, często zakażonych przez ptaki wodne, wirus zachowuje zakaźność przez 4 dni w 22°C i ponad 30 dni w 0°C. Najpopularniejszym lekiem dla ludzi przeciw ptasiej grypie jest [oseltamivir](#).

Wirus nie stanowi dużego zagrożenia dla ludzi (pod warunkiem przestrzegania zasad higieny), jednak wywołał panikę wśród społeczeństwa, głównie z powodu podawania w mediach danych statystycznych w taki sposób, aby wydawało się że zagrożenie jest większe niż w rzeczywistości.

Występowanie i szczepy

Ptasia grypa występuje na całym świecie i wszystkie gatunki ptaków są podatne na zarażenie się wirusem, choć niektóre gatunki są bardziej odporne od innych. Do tej pory zidentyfikowano ponad 140 [szczepów](#) wirusa. Większość z nich to odmiany łagodne o niskiej [patogenności](#) (ang. *Low Pathogenic Avian Influenza, LPAI*).

Mimo tego znane są dwa szczepy (H5 i H7), które mogą przyczyniać się do dużej śmiertelności wśród drobiu - szczepy o wysokiej patogeniczności (ang. *Highly Pathogenic Avian Influenza, HPAI*). Szczepy te zazwyczaj jednak nie występują wśród dziko żyjących ptaków. Pojawiają się one u drobiu, przetrzymywanego w ogromnych, nienaturalnych zagęszczeniach. W tego typu warunkach wirusy mogą poprzez wielokrotne cykle rozwojowe wytworzyć szczepy o nowych genetycznie cechach i bardzo znacznej zjadliwości. Dzikie ptaki mogą zarazić się tymi szczepami przez bezpośredni kontakt z chorym [drobiem](#). Na ptasią grypę chorują nie tylko ptaki. Odnotowano występowanie wirusa także u [łaskunów](#), [tygrysów](#), [świni](#), [kota](#) i [psa](#).

Szczep H5N1

Najgroźniejszym obecnie szczepem wirusa jest szczep [H5N1](#). Po raz pierwszy stwierdzono go w [Hongkongu](#) w [1997](#) r. Szczep ten wyewoluował najprawdopodobniej ze szczepów LPAI w ogromnych fermach na skutek nienaturalnego zagęszczenia hodowanego drobiu, złych warunków sanitarnych i innych czynników.

Mimo stwierdzenia już w 1997 r. prawdziwa [epidemia](#) ptactwa domowego wybuchła dopiero w [2003](#) r. w [Kambodży](#), [Chinach](#), [Indonezji](#), [Japonii](#), [Laosie](#), [Korei Południowej](#), [Tajlandii](#) i [Wietnamie](#). W roku tym zginęło od wirusa i lub zostało zabitych przez hodowców ok. 100 mln sztuk drobiu. Po względnym opanowaniu choroby nastąpił nawrót w [2004](#) r. w tych samych krajach oraz w [Malezji](#), [Kazachstanie](#), [Rosji](#) (na [Syberii](#)), [Iraku](#), [Iranie](#), [Gruzji](#), [Azerbejdżanie](#), [Izraelu](#), [Afganistanie](#), [Pakistanie](#), [Indiach](#), [Birmie](#), [Kuwejcie](#), [Jordanii](#) a także w [Europie](#) - na [Węgrzech](#), [Ukrainie](#), [Słowacji](#), w [Chorwacji](#), [Rumunii](#), [Turcji](#), [Włoszech](#), [Grecji](#), [Bułgarii](#), [Austrii](#), [Bośni](#), [Serbii](#) i [Czarnogórze](#), [Francji](#), [Niemczech](#), [Szwajcarii](#),

[Słowenii](#), [Danii](#), [Szwecji](#), [Czechach](#) i w [Polsce](#), oraz w [Afryce](#) - [Nigerii](#), [Nigrze](#), [Egipcie](#) i [Kamerunie](#).

Według WHO od 2003 roku zmarło co najmniej 130 na 228 osób zakażonych wirusem. Charakteryzuje się więc on dość dużą zjadliwością, co jest czynnikiem zmniejszającym ryzyko pandemii. Stosunkowo trudno jest się nim też zarazić

Drogi zarażenia

Łabędzie mogą przenosić wysoce patogenne szczepy H5N1 oraz inne wirusy ptasiej grypy.

Mimo ryzyka zarażenia się chorobą przez inne ptaki (szczególnie narażone są ptaki wodne - kaczki, gęsi i łabędzie czyli [blaszkodziobe *Anseriformes*](#) oraz [mewy *Laridae*](#)) nie ma żadnych dowodów na to, że ogniska choroby mogą powstawać na skutek przenoszenia wirusa przez dzikie i migrujące ptaki. Czas i kierunki migracji dziko żyjących ptaków są odmienne od czasu i kierunków rozprzestrzeniania się obecnej epidemii ptasiej grypy.

Do powstania nowych ognisk choroby w [Azji](#) dochodziło zawsze na skutek przemieszczania zarażonego drobiu. Wybuch epidemii w Kazachstanie, Mongolii i Rosji miał miejsce w okresie letnim, kiedy ptaki wodne pierzą się i nie są zdolne do lotu. Ponadto ogniska choroby występują w miejscach połączonych głównymi szlakami komunikacyjnymi, którymi prawdopodobnie transportowano zarażony drób. Dodatkowo wirus H5N1 jest tak zjadliwy, iż zarażony ptak nie byłby w stanie przelecieć znacznej odległości.

Obserwowany w lutym [2006](#) r. "atak" ptasiej grypy w Europie także nie pokrywa się z migracjami ptaków - ptaki migrujące jeszcze nie zdążyły wrócić, a np. [gęsi zbożowe](#), które u nas zimują, przyleciały z północy, gdzie do tej pory nie odnotowano szczepu H5N1.

Zagrożenie pandemią

Największym niebezpieczeństwem dla ludzi byłoby pojawienie się mutacji w strukturze genetycznej wirusa, która pozwoliłaby mu na przenoszenie się od człowieka do człowieka. W chwili obecnej człowiek może zakazić się jedynie od zwierzęcia, ale zupełnie prawdopodobne jest pojawienie się (na drodze [mutacji](#)) zmiany w genetycznej strukturze wirusa umożliwiającej mu przenoszenie się od człowieka do człowieka, choć wymaga to niekorzystnego zbiegu okoliczności: aby doszło do tej mało prawdopodobnej sytuacji człowiek lub zwierzę (np. świnia) musi zarazić się równocześnie wirusem ludzkim i zwierzęcym. W skrócie można powiedzieć, że dzięki podziałowi na segmenty możliwa jest wymiana genów pomiędzy dwoma wirusami pasożytującymi na tej samej komórce. W takiej sytuacji może powstać zupełnie nowy szczep zdolny do wywołania [pandemii](#).

Do 26 czerwca 2006 stwierdzono jeden przypadek przejścia wirusa z człowieka na człowieka bez utraty zjadliwości. 25 czerwca 2006 w Indonezji zmarł na ptasią grypę ojciec, zaraziwszy się uprzednio od swojego 10-letniego syna. Stwierdzono to na podstawie drobnej zmiany w kodzie genetycznym wirusa znalezionej u chłopca, która również była obecna w kodzie wirusa ojca. Zmiana ta jednak nie wydaje się dotyczyć ani zjadliwości, ani zaraźliwości.

W [2005](#) odtworzono strukturę genetyczną wirusa, który wywołał epidemię [grypy hiszpanki](#) w latach [1918-1919](#). Okazało się że wirus był bardzo podobny do wirusa ptasiej grypy i najprawdopodobniej od niego pochodził. Na razie nie wykryto jeszcze pojawienia się takiej mutacji.

Objawy u ptaków

Okres inkubacji trwa 3 do 5 [dni](#) w zależności od [szczepu](#) wirusa (czasami do 7 dni), gatunku [drobiu](#) i jego wieku.

Objawy kliniczne ptasiej grypy u drobiu są mało charakterystyczne i zróżnicowane w zależności od zjadliwości szczepu wirusa wywołującego chorobę, [gatunku](#) i wieku ptaków, zakażeń towarzyszących oraz warunków środowiskowych.

Główne objawy kliniczne wysoce zjadliwej grypy ptaków (HPAI) u drobiu to:

- [depresja](#);
- brak apetytu;
- gwałtowny spadek/utrata produkcji jaj, miękkie skorupy jaj;
- objawy nerwowe;
- zasinienie i obrzęk grzebienia i koralik;
- silne łzawienie, obrzęk zatok podoczodołowych, kichanie;
- trudności z oddychaniem;
- [biegunka](#);

Padnięcia mogą być nagłe, bez widocznych objawów sygnalizujących zakażenie. Śmiertelność może dochodzić do 100%. Przy zakażeniu wirusem grypy o niskiej zjadliwości mogą wystąpić objawy (raczej łagodne) ze strony [układu oddechowego](#), depresja, biegunka, zmniejszona produkcja jaj u niosek aż do zaniku, osłabienie, stroszenie [piór](#) i [gorączkę](#). Zakażone ptaki wydają duże ilości wirusa z kałem, w wydzielinie z [oczu](#) i dróg oddechowych. Przedłużająca się choroba powoduje wzrastające przekrwienie, głównie na [gardle](#), [tchawicy](#), [żołądku](#) i [tłuszczu](#) w okolicy [serca](#) oraz podskórne obrzmienie na [głowie](#) i [nogach](#) zwierząt.

Objawy u ludzi

Ptasia grypa u ludzi wywołuje objawy podobne do tych spowodowanych zwykłą grypą:

- gorączka
- [kaszel](#)
- ból gardła
- bóle [mięśni](#), [stawów](#)
- zapalenie spojówek
- [ataksja](#)

W ciężkich przypadkach może także powodować problemy z oddychaniem oraz prowadzić do zapalenia [płuc](#).

Grupy podwyższonego ryzyka

- zdrowe [dzieci](#) w wieku od 6. do 23. miesiąca;
- kobiety w [ciąży](#);
- dzieci i młodzież (od 6. miesiąca życia do 18 lat), leczone przewlekłe [kwasem acetylosalicylowym](#);
- dorośli i dzieci chorzy na przewlekłe choroby układu sercowo-naczyniowego lub oddechowego, w tym na [astmę](#);
- dorośli i dzieci, którzy w minionym roku często przebywali w szpitalu z powodu chorób metabolicznych (w tym cukrzycy, niewydolności [nerek](#), [hemoglobinopatii](#) lub niedoborów odporności);
- osoby po przeszczepie organu;

Jak należy unikać ptasiej grypy?

Ludzie zarażają się H5N1 dotykając chorych ptaków, ich wydzielin lub odchodów. Dotychczas większość przypadków zachorowań u ludzi zdarzyła się w rejonach wiejskich czy podmiejskich, gdzie w wielu gospodarstwach hodowany jest drób^[1]. Aby zmniejszyć prawdopodobieństwo zakażenia się, należy:

- wszystkie przedmioty stykające się z surowym drobiem należy myć detergentem i dokładnie spłukiwać,
- uważać, by soki z surowego mięsa nie stykały się z innymi produktami spożywczymi,
- unikać kontaktu z ptasimi odchodami (np. podczas mycia samochodu, okien) – używać jednorazowych rękawiczek,
- unikać bezpośredniego kontaktu z ptactwem (zwłaszcza z padłymi sztukami) – nie dotykać i nie dokarmiać; zarazić się można poprzez kontakt z piórami, pierzem lub puchem,
- powstrzymać się od jedzenia potraw z surowych jaj (np. [kogel-mogel](#)),
- ptasie jajka przechowywać osobno, nie pozwalając by weszły w kontakt z inną żywnością; przed użyciem zaleca się wyparzyć je we wrzątku,
- myć ręce i narzędzia po każdej obróbce produktów drobiowych.

Przypadki w Polsce

[2 marca 2006](#) znaleziono dwa martwe i jednego chorego [łabędzia](#) w [Toruniu](#). [5 marca 2006](#) rano podano do wiadomości, że są to pierwsze przypadki wystąpienia wirusa ptasiej grypy w Polsce. Tego samego dnia [Państwowy Instytut Weterynarii](#) w [Puławach](#) podał, że łabędzie były zarażone wirusem [H5N1](#). Wyniki zostały potwierdzone przez londyński instytut, iż jest to śmiertelny wirus dla człowieka H5N1.

Kolejny potwierdzony w Polsce przypadek znalezienia wirusa ptasiej grypy odkryto [11 marca 2006](#) w Kostrzynie nad Odrą (woj. lubuskie). Tego samego dnia podano do wiadomości o dwóch następnych ogniskach choroby: w [Świnoujściu](#) i [Bydgoszczy](#).

[1 grudnia 2007](#) roku wykryto 3 ogniska ptasiej grypy w miejscowościach [Rokicice](#), [Myśliborzyce](#) i [Uniejewo](#) pod [Płockiem](#). Na miejscowych fermach drobiu (w tym dwóch indyckich), zlokalizowano szczep H5N1.

Jak postępować gdy znajdziemy padłe ptaki?

Jeżeli na spacerze lub w gospodarstwie domowym znajdziemy padłe ptaki, nie wpadajmy w panikę ale też nie podchodźmy do tego faktu obojętnie! Nasza obojętność może stworzyć zagrożenie dla innych ludzi i zwierząt!

W takiej sytuacji należy:

- nie wpadać w panikę;
- nie dotykać padłego ptaka;
- nie ruszać i nie przemieszczać padłego ptaka;
- powiadomić służby ratunkowe:

Powiatowy Lekarz Weterynarii w Lublińcu

Tel. (034) 356 31 21

lub najbliższą lecznicę weterynaryjną.

lub

Komenda Policji w Lublińcu

Tel. 997

lub

Państwowa Straż Pożarna w Lublińcu

Tel. 998

lub

zadzwoń na numer alarmowy 112.

W zgłoszeniu należy:

- Dokładnie określić miejsce w którym znaleźliśmy padłego ptaka
- Jeżeli możemy określić gatunek ptaka informację taką należy przekazać osobie przyjmującej zgłoszenie.
- W miarę możliwości poczekać do czasu przybycia służb ratunkowych w celu wskazania miejsca w którym znajduje się padnięty ptak.
- Jeżeli mieliśmy kontakt z padłym ptakiem informację taką należy bezwzględnie przekazać przybyłym służbom ratunkowym!

Linki zewnętrzne

- [Ptasia grypa](#) – Codziennie aktualizowane informacje o ptasiej grypie w portalu informacyjnym biolog.pl
- [Ptasia grypa](#) – podstawowe informacje, szczepy wirusa, objawy, leczenie, aktualności.
- [Ptasia grypa](#) – Najważniejsze informacje na temat choroby, jej objawów i metod leczenia.
- [Ptasia grypa](#) – opis choroby, grupy podwyższonego ryzyka, szczepienia
- [*Jak nie można się zakazić, czyli pytania o ptasią grypę - Gazeta Wyborcza*](#)

Wykorzystano materiały ze strony: http://pl.wikipedia.org/wiki/Ptasia_grypa